

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/120976,Archiwum-Pelne-Pamieci-Witos-Mierzwa-Mikolajczyk-Reymont-Unikatowa-kolekcja-zdjec.html>
26.04.2024, 16:20

Archiwum Pełne Pamięci. Witos, Mierzwa, Mikołajczyk, Reymont... Unikatowa kolekcja zdjęć przekazana krakowskiemu IPN

Krakowski IPN od lat przyjmuje materiały historyczne od darczyńców. Stanowią one interesującą i stale powiększającą się część zasobu archiwalnego. Jednym z najciekawszych darów jest zbiór blisko tysiąca fotografii z prywatnego archiwum Stanisława Mierzwy, obrazujący historię ruchu ludowego w Polsce od lat 20. do lat 80. XX wieku.

W latach 2015-2018 fotografie te były stopniowo przekazywane do krakowskiego Oddziału IPN przez syna Stanisława Mierzwy, dr. Wojciecha Mierzwę. Na duże uznanie zasługuje fakt aktywnego udziału rodziny Mierzwów w merytorycznym opracowaniu przekazanych materiałów, dzięki czemu udało się sporządzić niezwykle dokładne pomoce archiwalne.

Zbiór fotografii zgromadzonych w IPN, jako „Archiwum osobiste: Stanisław Mierzwa” (sygnatura akt: IPN Kr 662) z pewnością zainteresuje każdego badacza dziejów ruchu ludowego w Polsce. Na zdjęciach można odnaleźć m.in. Wincentego Witosa, Stanisława Mierzwę, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Bagińskiego, prof. Stanisława Kota, gen. Franciszka Kamińskiego, a nawet najbardziej znaną postać spośród wszystkich ludowców, noblistę Władysława Reymonta.

Wśród wydarzeń uwiecznionych na fotografiach zobaczymy m.in. uroczystości pogrzebowe marszałka Sejmu II RP Macieja Rataja (1946 r.), wizytę Stanisława Mikołajczyka w Kopenhadze (1956 r.), czy

Stanisław Mierzwa, Wincenty Witos oraz Józef Marcinkowski w drodze do redakcji tygodnika „Piast”. Kraków, 1939. Zbiory IPN Kraków

też coroczne obchody Zaduszek Witosowych w Wierzchosławicach.

Stanisław Mierzwa urodził się 27 stycznia 1905 r. w Biskupicach Radłowskich. Już w czasie studiów prawniczych na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie aktywnie działał w ruchu ludowym (Polska Akademyka Młodzieży Ludowa, Związek Młodzieży Wiejskiej). Po ich ukończeniu w 1934 r. zaczął szybko piąć się po drabinie kariery partyjnej w Stronnictwie Ludowym, wszedł m.in. w skład Naczelnego Komitetu Ludowego SL oraz stał się jednym z najbliższych współpracowników trzykrotnego premiera Wincentego Witosa.

Po wybuchu II wojny światowej Mierzwa, pod pseudonimem „Słomka”, włączył się w działalność konspiracyjną. Był członkiem Okręgowego Kierownictwa SL „Roch” na Małopolskę i Śląsk, członkiem Centralnego Kierownictwa Ruchu Ludowego, a także wszedł w skład Rady Jedności Narodowej.

28 marca 1945 r. Mierzwa został aresztowany przez NKWD i wywieziony do Moskwy. W procesie szesnastu Przywódców Polskiego Państwa Podziemnego z gen. Leopoldem Okulickim na czele, został skazany na cztery miesiące pozbawienia wolności. Po powrocie do kraju włączył się w prace nad budowaniem struktur, organizowanego przez Mikołajczyka, Polskiego Stronnictwa Ludowego.

17 września 1946 r. Mierzwę aresztował Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Po niemal roku od uwięzienia został skazany w tzw. procesie krakowskim na dziesięć lat więzienia za rzekomą współpracę z podziemiem niepodległościowym oraz przedstawicielami obcych wywiadów. Po odzyskaniu wolności w 1954 r. działał na rzecz zachowania tradycji ruchu ludowego. Zmarł 10 października 1985 r. w Krakowie. W setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości został odznaczony Orderem Orła Białego.

Tekst Radosław Kurek

Stanisław Mierzwa, Jan Witaszek i Józef Marcinkowski podczas wywiadu z prof. Stanisławem Kotem. Kraków, 1937. Zbiory IPN Kraków

Wincenty Witos (piąty od lewej) podczas obchodów Święta Ludowego w Mościskach. 1939. Zbiory IPN Kraków

Jan Mazurek, Franciszek Kamiński i Stanisław Mierzwa jadący autobusem do Wierzchosławic na uroczystości Zaduszek Witosowych. 1968. Zbiory IPN Kraków

Archiwum Pełne Pamięci to projekt IPN, skierowany do osób prywatnych i instytucji, chcących przekazać zgromadzone przez siebie materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia zostaną starannie zabezpieczone i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków.

Każda osoba zainteresowana przekazaniem materiałów historycznych krakowskiemu IPN otrzyma dokładne informacje o projekcie Archiwum Pełne Pamięci pod nr tel. **12 289 14 12**. Polecamy także stronę internetową projektu: <https://archiwumpamieci.pl>

Uroczystości pogrzebowe byłego marszałka Sejmu Macieja Rataja. Palmiry, 1946. Zbiory IPN Kraków

Stanisław Mikołajczyk podczas pobytu w Kopenhadze, 1956. Zbiory IPN Kraków

Stanisław Grabski, Władysław Reymont i Aurelia Reymont podczas uroczystości ku czci Władysława Reymonta (tzw. wielkie dożynki reymontowskie), 1925. Zbiory IPN Kraków

31.10.1945. Wincenty Witos na łożu śmierci w szpitalu bonifratrów w Krakowie, prawdopodobnie w otoczeniu członków rodziny. Zbiory IPN Kraków

31.10.1945. Wincenty Witos na łożu śmierci w szpitalu bonifratrów w Krakowie. Zbiory IPN Kraków

Fotografia pośmiertna Wincentego Witos. Zbiory IPN Kraków